This document is an historical remnant. It belongs to the collection Skeptron Web Archive (included in Donald Broady's archive) that mirrors parts of the public Skeptron web site as it appeared on 31 December 2019, containing material from the research group Sociology of Education and Culture (SEC) and the research programme Digital Literature (DL). The contents and file names are unchanged while character and layout encoding of older pages has been updated for technical reasons. Most links are dead. A number of documents of negligible historical interest as well as the collaborators' personal pages are omitted.

The site's internet address was since Summer 1993 www.nada.kth.se/~broady/
and since 2006 www.skeptron.uu.se/broady/sec/.

Bonde söker fru

Gammpojkar?

Sommar efter sommar har jag följt två unga, ogifta bröder som tillsammans med sin mamma driver ett jordbruk på Fårö. Från början bar det sig nog precis, sedan gick familjen över till grisuppfödning och när restriktioner gjorde det olönsamt började de med uppfödning av nötkreatur för köttproduktion. Med tiden har deras jordbruk blivit ett av de mest lönsamma på Fårö. Bröderna är trevliga och klipska, ser bra ut och är driftiga, men efter så där tio år är de inte purunga längre och fortfarande utan partners – hur ska de träffa en kvinna? Norra Fårö är ju vid vägs ände, massa unga kvinnor på sommaren men nästan inga på vintern. Vem vill bo där hela vintern i mörkret, blåsten och kylan och finns det arbete för en ung kvinna? Kvinnor nu för tiden har ofta egna ambitioner och en yrkesidentitet, hur många vill bli bondhustrur eller arbeta inom jordbruket? Brödernas mamma äger gården och inget tyder på att hon skulle flytta därifrån. Mormor bor också på gården, hon och hennes man bröt marken. Ekonomin bygger på att båda bröderna arbetar med gården. Det är dessutom det jobb de kan. Hur ska en sådan ekvation gå ihop, är de unga männen dömda att bli gammpojkar? Nu har i alla fall den äldsta sonen träffat en kvinna - dotter i en familj som alltid har campat i talldungen nere vid havet - och tillsammans bygger de ett hus två meter från hans mamma och tjugo meter från mormor.

Le bal des célibataires, Bourdieus analys av bondesamhällets kris i Béarn[1], läste jag på Gotland och tänkte på Fåröfamiljen. Under hösten startade programserien Bonde söker fru i TV4, ett gemensamt tema kunde skönjas.

Bourdieus bok består av tre artiklar skrivna vid olika tillfällen: 1960, 1972 och 1989. De utgår från hans iakttagelser vid en julaftonsdans på en lantlig krog i Béarn, där han växte upp. Unga män och kvinnor från en grannby dansar i rummets mitt medan något äldre ungdomar, jämnåriga med Bourdieu – alla bönder och ungkarlar - hänger vid sidan av. De dansar inte men granskar intensivt de som dansar, samtidigt som de omedvetet rör sig mot mitten och på så sätt minskar de dansandes utrymme. Bönderna är fysiskt osäkra och otympliga i sammanhanget, de vågar inte bjuda upp. Kvinnorna dansar med män som kommer från städer och större samhällen, de kan de moderna danserna och kan föra sig på dansgolvet.

Det är en hjärtskärande scen, även för Bourdieu. Det vidgår han inte förrän långt senare, och det som får honom att se den här scenen som utmaning att utgå från för en analys av landsbygdens kris och sedan återvända till vid två tillfällen för att förstå den i dess vidd. Så formulerade han det inte från början. Hans ursprungliga intresse var att studera ett bekant universum, till skillnad från Kabylien, och att observera vilka effekter en objektivering av den egna ursprungsmiljön skulle kunna ge upphov till.[2] Han ville lösa den sociala gåta som innebar att den äldste sonen förblev ungkarl i ett samhälle som var så starkt knutet till den äldstes rätt. Bourdieu ville också gå bakom den vanliga, enkla föreställningen om att flickor inte vill stanna kvar på landsbygden.

Han pratade med folk som upprördes över att de äldre sönerna, som enligt gängse uppfattning verkligen hade rätt att gifta sig och få barn och därmed reproducera sig, inte längre gjorde det. I den första artikeln på temat, *Célibat et condition paysanne* skriven 1960 och publicerad 1962 i tidskriften Études rurales samlade och analyserade han framför allt statistiskt material om ungkarlskapet.

---

[1] Bourdieu, P. 2002.
[2] Bourdieu, P. & Wacquant, J.D. 2002, s. 163

I den andra artikeln, *Les stratégies matrimoniales dans le système de reproduction*, publicerad 1972 i Annales, tar Bourdieu ett mer strukturalistiskt grepp på ämnet och ser på äktenskapliga transaktioner som komplexa reproduktionsstrategier. Han beskriver ägornas storlek, barnens ordning i syskonskaran, skillnad i förmögenhet och ålder mellan makar och potentiella makar. Senare kommenterar han att detta hade blivit ett rätt vanligt sätt att se på saken. Av det kan vi lära, säger Bourdieu, att ett vetenskapligt ”brott” inte sker i en handvändning, det kan ta trettio år och kräva att man återvänder till sitt ämne flera gånger,[3] vilket han alltså gör en tredje gång.

Det sker 1989, åter igen i Études rurales. I artikeln *Reproduction interdite. La dimension symbolique de la domination économique* försöker Bourdieu tänka nytt om den specifika situationen i termer av den mer generella teorin om symboliskt våld[4]. För att förstå vad som händer med ungkarlarna måste han konstruera företeelser som fanns i dansscenen och som den på både dolde och avslöjade. Det han såg var att dansen var ett konkret uttryck för en äktenskaplig marknad, lika konkret, säger han, som en blomstermarknad i Amsterdam. Arvtagarna till de större gårdarna blev offer för konkurrensen på den nya äktenskapsmarknaden och dömdes till ett ungkarlsliv. Tidigare hade äktenskapsmarknaden reglerats av traditionens begränsningar och kontroll, något som alla förvisso inte hade uppskattat[5]. Äktenskapsmarknaden hade, till skillnad från den tidigare isolerade eller skyddade lokala marknaden som Polanyi[6] talar om, blivit en öppen marknad. Hela det tidigare bondesamhället, inklusive dess äktenskapsmarknad, med de lokala samhällena som hade lyckats behålla sin egen ekonomi, blev en del av den stora ”självreglerande” marknadsekonomin. Just i Béarn hade en lokal, skyddad ekonomi kunnat upprätthållas länge. Marknadsekonomin medför, enligt Engels, att agenterna förlorar kontrollen över sina egna sociala relationer och att konkurrenslagen tränger sig på dem.[7]

I de tidigare artiklarna pekar Bourdieu på att drivkraften och det primära i böndernas samtliga strategier är att hålla samman ägorna. Ägorna tillhör snarare släkten än individen, arvet ska skyddas i första hand. Det sker genom att den äldste sonen förväntas ta över gården och jorden. Jorden hör till den äldste och den äldste hör till jorden, säger Bourdieu.[8] För att behålla gården i släktens ägo krävs därför att den äldste sonen skaffar fru och barn, så att reproduktionen kan upprätthållas. Arvsordningen vilar på gruppens primat, vilket innebär att den yngre avstår sin andel till förmån för den äldsta brodern. De yngre syskonen får en mindre arvedel i form av en ekonomisk ersättning. I enlighet med den logiken riskerade de yngre barnen att förbli ogifta eftersom familjen inte förmådde erbjuda en hemgift för alla barn. Systemet med hemgifter var intrikat, det kunde till exempel vara värt sitt pris att genom giftermål och hemgift ”bli av med” en dotter och därmed ha en person mindre att föda i hemmet. Nu för tiden är chanserna större för de yngre syskonen att gifta sig när de ger sig av från gården och flyttar in till tätorter. Den nya marknadsekonomin lägger ett enhetligt raster över allt och omintetgör sådana sociala mekanismer som den lokala och begränsade äktenskapsmarknaden innebar, bland annat att arvtagarna till gårdarna i praktiken innehade ett monopol på äktenskap.

Äktenskapsmarknaden var geografiskt begränsad vilket garanterade att alla inom den levde under likartade former och hade en liknande habitus, vilken i slutänden säkerställde att gruppens värderingar kunde fortleva.[9] Men i mötet med en annan värld än den som hade pro-

[3] Bourdieu, P. & Wacquant, J.D. 2002, s. 164
[4] Bourdieu, P. 2002.
[5] Bourdieu, P. 2002. s 230
[6] Bourdieu, P. & Wacquant, J.D. 2002, s 164 –5.
[7] Bourdieu, P. 2002. s.230.
[8] Bourdieu, P. 2002, s. 197
[9] Bourdieu, P. 2002, s. 231

ducerat invånarnas habitus fungerade den inte längre. Hur snabbt en person kan ställa om sig till nya värderingar och livsformer beror bland annat på hur mycket han eller hon har investerat i det gamla respektive nya systemet.[10]

Könsskillnader och en strategi för självutplåning

Bourdieus analys innefattar även skillnaderna mellan könen och mellan stad och land. I Frankrike 1989 var chansen sju gånger större för en man i en tätort att gifta sig jämfört med en man på landet. I den första av de tre artiklarna visade Bourdieu på att det är ekonomiska drivkrafter som bidrar till att flickorna flyttar. Eftersom färre kunde betala en rejäl hemgift för att få sin dotter bortgift gav de henne hellre pengarna direkt, vilket gjorde det möjligt för henne att flytta till en tätort. Men drivkrafterna var inte bara ekonomiska, livet som bondhustru var inte heller attraktivt. Flickans frihet blev begränsad, hon kom in i ett redan etablerat hushåll med en svärmor som var husets härskarinna. I staden var livet friare och hon kunde etablera sitt eget hushåll. Flickorna uppmuntras också att gå längre i skolan och blir därmed, mer än pojkarna, påverkade av den homogena franska kultur som förmedlas där.

I min undersökning om familjers val av skola såg jag ett liknande mönster kring pojkar och flickor och inställningen till studier och frihet, både bland svenska och utländska familjer.[11] Till exempel berättar en kvinnlig läkare från södra Sverige hur tråkigt det kunde vara att gå i skolan, därför att det bland pojkarna från trakten rådde en sorts bakvänd ambition – att inte prestera – de visste att de i vilket fall skulle börja arbeta på bruket.

En marockansk mamma som arbetar som barnskötare på en förskola och som från början inte har något eget utbildningskapital understödjer sina döttrars utbildning aktivt och kraftfullt. Hennes arbete och kontakterna med grannar har underlättat för henne att komma in i det svenska samhället och tillägna sig värderingar kring studier och kvinnans roll.

> … en del kvinnor som har invandrat har en förmåga att smälta in väl i Sverige, de har kanske inte så mycket att förlora utan snarare en del att vinna i form av självständighet. Det som i många sammanhang ses som en nackdel, att de genom sin uppfostran vara disponerad att anpassa sig, in- och underordna sig, hanteras av det praktiska sinnet och föder strategier för att acklimatisera sig till ett nytt land och nya seder. 12

Utbildning tycks vara en sak mellan mamman och döttrarna. Förväntan på att döttrarna i något avseende ska bidra till familjens försörjning är inte lika stor som på söner, vilket tycks skapa ett visst svängrum.

En mamma med ursprung i Turkiet avbröt sin svenska skolgång före nionde klass. Hon är mer angelägen än sin man om att hennes dotter inte ska gifta sig förrän hon skaffat sig en utbildning. En syrisk mamma som har vuxit upp i Sverige vill bo här och skaffa sig ett yrke. Hon vill inte återvända till Syrien trots att hennes man vill det. Hon skulle behöva anpassa sig till sina svärföräldrar och hennes frihet skulle begränsas.

Enligt den franska statistiken gifter sig bondpojkar oftast med bondflickor medan de flesta bondflickorna inte gifter sig med bönder. Dessa motsatta strategier, skriver Bourdieu, visar att vad gruppen inte vill ha för sina döttrar vill de ha för sina söner eller att de inte vill ha sina pojkar till sina flickor även om de vill ha sina flickor till sina pojkar.[13] Dessa motsägelsefulla strategier blir självdestruktiva och bidrar till böndernas svårighet att reproducera sig.

---

[10] Bourdieu, P. 2002, s. 235
[11] Skawonius, C. 2005.
[12] Skawonius, C. 2005, s.127-128
[13] Bourdieu, P. 2002, s. 236

Den symboliska dimensionen

Resonemanget om det symboliska våldet för Bourdieu alltså in i den sista av de tre artiklarna. Att de äldsta sönerna riskerar att förbli ungkarlar handlar då inte enbart om materiella och ekonomiska förhållanden och reproduktionsmönster utan är också en effekt av det symboliska våld som stadsbons syn på bonden innebär. Stadsbon definierar bonden och genom stadsbons blick blir han bonde, säger Bourdieu.[14] Bonden gör stadsbons blick till sin och vänder det symboliska våldet mot sig själv och bönder som grupp. Bourdieu menar att det i Frankrike finns en uppfattning om att framtiden för landsbygden är katastrofal, en uppfattning som bönderna gör till sin och som blir en självuppfyllande profetia. De beklagar sig över flykten från landsbygden och svårigheterna för männen att gifta sig. Bourdieu menar att det bidrar till att förstärka krisen för landsbygden och dess värderingar.

En klass som ser sig vara på tillbakagång har två alternativ, enligt Bourdieu, antingen att lösas upp på grund av demoralisering, som ett resultat av att individerna lämnar klassen, eller mobilisering som kan leda till att de finner en kollektiv lösning på krisen. Gruppen behöver symboliska verktyg för att kunna bemästra krisen och organisera kollektiva motdrag så att den kan undgå att förfalla i reaktionärt hat och se utvecklingen som en komplott.[15]

Blicken

Blicken är ett av distinktionens och det symboliska våldets viktigaste verktyg. Med blicken urskiljer man och gör sina estetiska bedömningar. *Blicken* är ett begrepp som återkommer i flera sammanhang hos Bourdieu. Blicken/seendet tycks vara Bourdieus viktigaste sinne, med visuella medel, det vill säga bilder och illustrationer åskådliggör han sin sociologi. Blicken är både något man utsätter andra för och något man utsätts eller drabbas av.[16]

Bourdieu tjänstgjorde i Algeriet under befrielsekriget (1954-1962) och skrev samtidigt, 1960, den första artikeln om bydansen.[17] Han genomförde sociologiska studier av den stora omvandling och modernisering fransmännen på ett brutalt sätt genomförde i Algeriet. Fransmännen förstörde berberbefolkningens byar, lade beslag på deras jord, som delades ut till européer och flyttade befolkningen till nyuppförda samhällen i mer ofruktsamma områden. Som en del i sitt sociologiska arbete i Algeriet fotograferade Bourdieu. Tusen av fotografierna har under olika omständigheter försvunnit men ett hundratal finns kvar. Dessa bilder har tillsammans med anslutande texter av Bourdieu samlats av Franz Schultheis och Christine Frisinghelli i boken *In Algerien. Zeugnisse der Entwurzelung*. Boken innehåller också en intervju som Schultheis har genomfört med Bourdieu.[18]

Bourdieu använde en lådkamera av märket Zeiss ikoflex, med sökaren på kamerans översida och som man håller framför magen och tittar ned i. Den tillät honom att fotografera utan att det blev alltför uppenbart, som det annars är när man håller en kamera framför ansiktet.

Det är med blicken Bourdieu väljer sina motiv och hur de ska återges. Han är känslig för vad hans sätt att betrakta algerierna innebär, en känslighet som inte är unik för honom men som ändå kan ha sitt upphov i egna upplevelser av symboliskt våld som var betingat av just blicken. Även om symboliskt våld ännu inte existerade som begrepp för honom, går det att föreställa sig att Bourdieu kände av de andras blickar, när han som ”lantis” kom till läroverket

---

[14] Bourdieu, P. 2002, s. 239
[15] Bourdieu, P. 2002, s. 242
[16] Blickens betydelse för sociologin skulle man kunna ägna en bok, frågor som väcks är bl.a.: Är intresset för utseende något typiskt franskt? Är seendet varje sociologs viktigaste sinne? Blir man sociolog för att man ser?

[17] Bourdieu, P. 2002.
[18] Bourdieu, P. 2003.

i Pau och sedan till elitgymnasiet Louis-le-Grand i Paris. Han klädde och förde sig inte som elitens barn och även om han var begåvad blev han medveten om att det inte alltid räckte för att hävda sig på samma villkor bland dem.

Bourdieus solidaritet låg hos den algeriska befolkningen och han sökte finna sätt att visa det och låta det påverka hans arbete, fotograferandet var ett sätt. Det gav honom också möjlighet att resa på landsbygden och dokumentera, bland annat det kabylska huset. Det faktum att fransmännen brände hustaken för att göra husen obeboeliga gjorde det möjligt att komma in i dem och att få tillräckligt med ljus för att fotografera och dokumentera dem, något som annars hade varit svårt. Bourdieu lyckades vända dessa tragiska händelser till något användbart.

Artiklarna om situationen på den franska landsbygden fångad genom bydansen och de algeriska studierna befruktar varandra. Bourdieu ser likheterna mellan Algeriet och de egna hemtrakterna i Béarn i sydvästra Frankrike, både i hur människor lever och beter sig och den moderna utvecklingens effekter. I hans hemtrakter sker omvandlingen inte med lika brutala medel, men effekterna är liknande, med människor som blir uppryckta med rötterna[19] och en avfolkad landsbygd på fallrepet. Förtrogenheten med landsbygden och livet i en avgränsad ekonomi gör det möjligt för honom att lättare närma sig den algeriska landbygdsbefolkningen och förstå den, vilket i sin tur befruktar förståelsen och analysen av bydansen. Han förstår vad bundenheten till *jorden* och gården, namnet och dess betydelse för äktenskapsmarknaden, reproduktion och släktförhållanden innebär, även hedern som begrepp kopplat till *huset*, allt det som samverkade för att gynna den äldste sonen i ett system vars funktion var att behålla arvet intakt.[20]

I den sista av artiklarna om bydansen, *Reproduction interdite*[21] för Bourdieu över lärdomarna från Kabylien om hedern som symboliskt kapital - och därmed om det symboliska våldet - till dansen på den franska bykrogen. *Blicken* är den andres blick, som påverkar den egna uppfattningen om sig själv, bonden införlivar stadsbornas blick på sig själv och gör den till sin egen. Han ser sig själv med den andres ögon, det är så det symboliska våldet fungerar. Flickorna som redan har flyttat till staden eller är på väg dit blir med sin blick förmedlare av detta våld. De har tagit till sig den urbana livsstilen och söker efter män som är bärare av den. Den symboliska dimensionen utvecklar analysen om varför så många av gårdsägarna förblir ungkarlar, de som så självklart tidigare blev gifta.

Synen på stad och land och landsbygdens avfolkning skiljer sig mellan Sverige och Frankrike, skulle jag tro. Nedläggningen av jordbruk har i Frankrike skett i en enastående omfattning och hastighet - vilket också skett i Sverige. I Frankrike väcker den ett starkt aktivt motstånd även om den har skett utan något yttre våld eller förbud. Hur ofta ser vi svenska bönder blockera vägar med sina traktorer? Och hur är synen i Sverige på landsbygdens framtid och den svenske bonden och kvinnobristen på landsbygden?

Bonden på marknaden

Den kommersiella tevekanalen TV4 började hösten 2006 sända programserien *Bonde söker fru.* Ett antal bönder svarade på en annons i tidskriften Land och presenterades i teveprogrammet. De fyra bönder som fick flest brev från intresserade kvinnor fick delta i programmet. I programmet följer man hur de gradvis väljer en kvinna bland ett urval av brevskrivarna. Motivet att hjälpa just den här yrkesgruppen att hitta partners var enligt programledaren att

[19] Déraciner betyder både att rycka upp med rötterna och att utrota. Bourdieu skrev om denna process, bl.a. i Bourdieu o Sayad 1964.
[20] Bourdieu, P. 2002, s.26
[21] Reproduction interdite. La dimension symbolique de la domination économique. 1989

bönder arbetar sju dagar i veckan och inte befinner sig i sådana sammanhang där de dagligen träffar mycket folk.[22]

Finns några anknytningspunkter mellan de svenska bönderna som söker fruar och de i Bourdieus artikel, förutom det grundläggande temat? Eller har villkoren förändrats så totalt så att det egentligen inte handlar om samma sak utan något annat? Det kan inte besvaras alldeles entydigt, tror jag. Nya och andra omständigheter är att man lika gärna skulle kunna kalla bönderna egna företagare. För det andra tycks det primära för några inte vara reproduktion utan önskan om en partner – några av männen har redan varit gifta och har barn. För det tredje befinner sig männen i programmet, som på det här viset sökte fruar, inte längre på en lokal sluten marknad som var kännetecknande för situationen i Béarn och som även varit det i Sverige. De ger sig ut på en öppen marknad.

De som fick flest brev och valdes ut att vara med i programmet tycks vara de som är mest ”moderna” i något avseende – i sättet att föra sig, klä sig eller uttrycka sig. Några hade även andra yrkeserfarenheter, de var helt enkelt mindre ”bondska” än de andra kandidaterna. En faktor som påminner om situationen i Béarn är att tre av de fyra bönderna drev jordbruk på gårdar som har funnits länge i familjen och två av dem tillsammans med anhöriga. En av dem hade själv köpt sin gård, men ingen av dem vill lämna sin gård för ett annat liv.

Kvinnorna

Flera av kvinnorna som har svarat på breven var uppvuxna på landsbygden eller hade en stark anknytning till den. Några kunde tänka sig att delta i lantbruket medan andra tänkte sig annan verksamhet, Bed and breakfast till exempel. De hade egna intressen, flera rider, de älskar djur och natur och är husliga. Kvinnans habitus har betydelse för valet av en bonde som partner. Även om starka krafter bidrar till att kvinnor flyttar till tätorter och gärna större städer, finns det, om hon själv är uppvuxen på landsbygden, mycket som är bekant med en man som också är det och med livet på landet.

Kvinnans position på landsbygden har förändrats, särskilt om hon själv väljer att leva där. Situationen för en kvinna som väljer att bosätta sig på landet och gifta sig med en lantbrukare är naturligtvis helt skild från någon som gör det av tvång eller nödvändighet som de béarnska kvinnorna för drygt femtio år sedan. En kvinna i Sverige idag är inte bunden på samma sätt som tidigare, hon har antagligen tillgång till bil och internet och har hon häst är en man med lantgård förmodligen en perfekt partner.

En annan skillnad kan vara att normen för vad som är kvinnligt skiljer och skilde sig en aning mellan Frankrike och Sverige och i det perspektivet kanske Sverige är lantligt i förhållande till Frankrike, vilket kan innebära att skillnaden mellan livsstil i staden och på landet i Sverige inte är lika avgrundsdjup.

TV och det symboliska våldet

Teve förmedlar bilder från världens alla hörn och sammanhang till alla hörn och sammanhang. Dess blick styr åskådarens blick och får ett enormt inflytande.

Vad ligger bakom ett program som *Bonde söker fru* och vad är det som gör det så populärt? Har landsbygden blivit mer inne? Är det i så fall böndernas egen förtjänst och en effekt av deras egen mobilisering eller andra krafter eller en kombination av flera olika faktorer? Är det miljömedvetenhet som väcker intresset för landsbygden, är det medelklassens möjligheter att köpa sommarställen och den kommers som finns kring fritid och livsstil – intresse för mat, inredning, trädgård och hästar, behov av avskildhet, utrymme och rekreation som blanka tid-

[22] http://www.tv4.se/karlekosex/bondesokerfru/

skrifter både lanserar och slår mynt av? De flesta svenskar har sina rötter i landsbygden och kan glädjas åt att landsbygden återupprättas. Vad är medias förtjänst? Bidrar media, till exempel en bok och senare film som *Grabben i graven bredvid* och teveprogrammet, till att göra bönderna mer attraktiva på äktenskapsmarknaden?

Media bidrar till att göra företeelser socialt acceptabla och till och med attraktiva. Tre kommersiella tevekanaler har eller har haft program med sällskapsdans som tema, vilket har gett den ett enormt uppsving.[23] Sällskapsdans har en stark ställning bland de breda folklagren, men dansbandsmusik är inte en del av ett kulturellt kapital. Nu är det helt okey även bland personer med kulturellt kapital att följa programmen och många har börjat ta danslektioner och dansa. Bakom lanseringen står starka ekonomiska krafter, förutom tevekanalerna framför allt musikbranschen.

Det är svårt att se några andra intressen bakom programmet om bönderna som söker fruar än de kommersiella: varumärkesproducentens, tevebolagets eget behov av att hitta ”vinnande koncept”, sponsorernas och annonsörernas. De är förstås inga små eller anspråkslösa krafter. TV4 ägs av de dominerande nordiska mediaföretagen Bonniers, Schibsted och Proventus.

Programidén *Farmer wants a wife* har lanserats av det stora medieföretaget FremantleMedia en av de största producenterna i världen av varumärken/programkoncept inom nöjesbranschen, vars mål är att ha en dominerande position på global nivå. Företaget ägs av RTL-gruppen Europas största radio och teveföretag[24] som i sin tur ägs av Bertelmann stiftung.[25] Programmet har getts i England, Frankrike, Belgien, Norge och är på gång i Nya Zeeland.

Sponsorer för *Bonde söker fru* var: Kavli en stiftelse som ensamt äger Kavlikoncernen, delar av vinsten går till stiftelsens allmännyttiga verksamhet, Nordnet ett företag som mäklar aktier, fonder och pensioner på internet, Wasa knäckebröd som numera ägs av Barilla en italiensk multinationell pastatillverkare som lagt under sig en mängd pastatillverkare i Italien och andra länder och Q 500 en kontaktannonssida på internet. Programmet finansieras naturligtvis också av reklamintäkter och för att sponsorer ska vara intresserade av att betala och annonsörer att annonsera är det utslagsgivande att programmet blir populärt och får höga tittarsiffror. Bonde söker fru var under hösten 2006 ett av de populäraste programmen och hade i genomsnitt 1,8 miljoner tittare.[26] Alla fyra sponsorer förväntas nå sina målgrupper i samband med programmet, två matföretag med populära ”svenska” produkter och två internetföretag som troligen också har en stor del av sin målgrupp på landsbygden.

I *Om televisionen* gör Bourdieu en kritisk analys av televisionen och dess inverkan framför allt på kulturlivet och politiken med hjälp av ett symboliskt våld. Det består av den censur alla deltagande ålägger sig, av ytligheten som den självpåtagna tidsbristen och brådskan ger och förlusten av självbestämmande och autonomi som blir ett resultat av marknadens inflytande. Med sina trivialiseringar leder teve bort uppmärksamheten från sammansatta och komplicerade beskrivningar, förklaringar och analyser.[27] Teve har en stark genomslagskraft och därmed påverkan, i Sverige ser drygt sex miljoner personer på teve[28]. Denna starka påverkan är inte neutral utan präglas av ett symboliskt våld, som Bourdieu menar hör till det lömskaste och ger samtidigt en bra beskrivning av begreppet: ”Symboliskt våld är ett våld som utövas i

[23] Let’s dance på TV4, Floorfiller i TV3 och So you think you can dance i Kanal 5.
[24] Igruppen ingår även BMG och Random house
[25] http://www.fremantlemedia.com/about-us
26 www.mms.se
27 Bourdieu, P. 1998, s. 28
28 www.mms.se

tyst samförstånd med dem som utsätts för det och ofta också med dem som utövar det, såtillvida att båda parter ofta är omedvetna om att de utövar eller är utsatta för det."[29]

TV bidrar också till internationell likriktning. Fremantle Media som står bakom *Bonde söker fru* skriver under rubriken *syfte och strategi* på sin hemsida: "We believe that our ideas should inspire and drive popular culture, and that our products live in peoples' heads and hearts."[30] Ett symboliskt våld utan omsvep, som tar sikte på tanke och känsla.

Inga fredade sfärer finns

Jordbruket är inte en fredad sfär – om nu någon trodde att det fanns sådana i det här landet – utan en del av marknadsekonomin. Och äktenskapsmarknaden tycks på samma sätt vara präglad av samma krafter – här är det inte några försagda ungkarlar som står och tittar på när andra dansar eller väntar på att någon ska ordna ett äktenskap åt dem, de kastar sig i stället in i leken. I första fasen är det männen som exponerar sig på en marknad men i den andra fasen är det kvinnorna. Männen blir uppvaktade av ett antal kvinnor och kan välja mellan dem. Så har plötsligt det som var ett underskott – nämligen kvinnor - vänts till ett överskott för just dessa bönder. Är det bara teve som kan förändra en grupps värde på det här sättet?

Från stadsbons och de utflyttade bondflickornas nedlåtande eller ointresserade blick har vi via teve hamnat i tevetittarnas intresserade, men kanske lika nedlåtande blick på bonden. Det tycks trots allt som det symboliska våldet i det här fallet har gynnat de män i programmet som fann en partner och kanske gjort bönder till mer intressanta äktenskapspartners. En fördel med att äktenskapsmarknaden följer marknadsekonomins logik är att marknaden blir så mycket större. Män och kvinnor på landsbygden blir inte bara hänvisade till dem som bor i trakten utan får i teorin tillgång till en geografiskt obegränsad marknad med ny konkurrens och nya spelregler.

29 Bourdieu, P. 1998, s.30.
30 http://www.fremantlemedia.com/about-us

Litteratur/källor

Bourdieu, P. & Sayad, A. Le déracinement. 1964. *La crise de lágriculture traditionelle en Algérie*. Edition de Minuit, Paris.
Bourdieu, P. 1998 [1996] *Om Televisionen.* Brutus Östlings förlag Symposion.
Bourdieu, P. & Wacquant, J.D. 2002 [1992] *An Invitation to Reflexive Sociology*. Polity Press, England.
Bourdieu, P. 2003. *In Algerien. Zeugnisse der Entwurzelung*. Camera Austria, Graz.
Bourdieu, P. 2002. Le bal des célibataires. Crise de la société paysanne en Béarn. Éditions du Seuil.
Mediamätning i Skandinavien, hemsida www.mms.se
Skawonius, C. 2005. Välja eller hamna. Det praktiska sinnet, familjers val och elevers spridning på grundskolor. Pedagogiska institutionen, SU.
TV4, hemsida www.TV4.se